

HMK.141 - İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi - İçtihatlar

Tarafların, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia ve savunmalarını genişletebilecekleri yahut değiştirebilecekleri- Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia ve savunmanın genişletilemeyeceği ve değiştirilemeyeceği- İddia savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümlerinin saklı olduğu-

-KARAR-

Dava, vekalet görevinin kötüye kullanılması hukuki nedenine dayalı tapu iptal ve tescil isteğine ilişkindir.

Davacılar, mirasbırakan anneleri'ın, Kahramanmaraş 3. Noterliğinin 06/07/2015 tarih ve ... yevmiye vekaletnamesi ile davalılardan oğlu olan ...'ı gayrimenkul ve araç alım satımı ve doğrudan gelir desteği alımı konusunda vekil olarak tayin ettiğini, davalı ...'nin vekaletnamesindeki yetkisini kötüye kullanmak suretiyle murisin maliki olduğu 353 ada 1 parsel sayılı taşınmazdaki 878060/1404895 payını 03.12.2014 tarihinde satış yolu ile yakın arkadaşı olan diğer davalı ...'ye devrettiğini, davalı ...'nun ise (davalı ...'nin isteği üzerine) taşınmazı 30.07.2015 tarihli satış işlemi ile akrabaları olan davalı ...'a temlik ettiğini, davalıların el ve işbirliği içerisinde hareket ederek ve hile ile alınan vekaletnamedeki yetkileri kötüye kullanarak murisi zararlandırdıklarını ileri sürerek dava konusu taşınmazın tapu kaydının iptali ile payları oranında adlarına tesciline karar verilmesini istemişler, cevaba cevap dilekçesinde terekeye iade isteği olarak taleplerini genişlettiklerini bildirmişlerdir.

Davalılar ... ve ..., murisin mirasçılarından'ın davaya muvafakatleri olmadığından davanın öncelikle usulden reddi gerektiğini, esas yönünden ise inşaat mühendisi olan davalı ...'nun dava konusu taşınmazı bedeli karşılığında satın aldığını, daha sonra kar elde etmek düşüncesi ile iş adamı olan diğer davalı ...'e sattığını, aile içi ilişkileri bilmelerinin mümkün olmadığını, iyiniyetli olduklarını, davalı ..., mirasçı olarak davalı konumunda olduğunu, diğer mirasçılardan'ın davaya muvafakati olmaması nedeniyle dava şartının gerçekleşmediğini, davacıların iddialarının haksız ve mesnetsiz olduğunu belirterek davanın reddini savunmuşlardır.

Mahkemece, davacı tarafından vekâlet görevinin kötüye kullanılması hukuki sebebine dayalı olarak pay oranında açılan davanın dinlenme olanağının bulunmadığı gerekçesi ile davanın aktif dava ehliyeti yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiş, verilen karara karşı istinaf talebinde bulunulması üzerine, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesince, davacılar vekilinin istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

Dosya içeriği ve toplanan delillerden; muris'ın 07.04.2017 tarihinde ölümü üzerine geriye mirasçı olarak davacı kızları'ın kaldıkları, diğer davalılar.....'ın mirasçı olmadığı, muris ...'nın Kahramanmaraş 3. Noterliğinin 10.09.2014 tarih ve ... yevmiye numaralı vekaletnamesi ile vekil olarak tayin ettiği davalı oğlu Veli'nin, murisin maliki olduğu 353 ada 1 parsel sayılı taşınmazdaki 878060/1404895 payını annesine vekaleten 03.12.2014 tarihli satış işlemi ile davalı ...'ye temlik ettiği, söz konusu payın davalı ... tarafından ise 29.07.2015 tarihli satış işlemi ile diğer davalı ...'a devredildiği, davacıların dava dilekçesinde payları

HMK.141 - İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi - İctihatlar

oranında tapu iptali tescil istedikleri, ancak cevaba cevap dilekçesinde taleplerini genişleterek terekeye iade isteminde bulundukları, Kahramanmaraş 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 2018/315 E-2018/1342 K sayılı kararında muris'ın terekesini temsil etmek üzere Av.... ..'ın temsilci olarak atandığı, söz konusu kararın 28.05.2019 tarihinde kesinleştiği, mahkemece davacıların payları oranında tapu iptali ve tescil isteğinde bulunamayacakları gerekçesi ile davanın usulden reddine karar verdiği anlaşılmaktadır.

Hemen belirtmek gerekir ki; HMK'nın "İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi" başlıklı 141. maddesi 22.07.2020 tarih ve 7251 sayılı Kanunun 15 maddesi ile değişiklikten önceki hâliyle; "(1) Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri (m.136) ile serbestçe; ön inceleme aşamasında (m.137) ise ancak karşı tarafın açık muvafakati ile iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Ön inceleme duruşmasına (m.140) taraflardan biri mazeretsiz olarak gelmezse, gelen taraf onun muvafakati aranmaksızın iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilir (m.139). Ön inceleme aşamasının tamamlanmasından sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez. (2) İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah (m.176) ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır." değişiklikten sonra ise "- (1) (Değişik: 22/7/2020-7251/15 md.) Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez. (2) İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır." şeklinde düzenleme altına alınmıştır. HMK'nın 141. maddesine göre; tarafların karşılıklı dilekçelerini verdikleri aşamada, herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın uyuşmazlığın genel çerçevesi içinde iddia ve savunmalarını değiştirebilecekleri kabul edilmiştir. Dilekçelerin karşılıklı verilmesi aşamasında bu yasağın uygulanmaması ile daha uyuşmazlığın en başında, karşı tarafın açıklamasını, iddia ve savunmasını tam olarak görmeden, sağlıklı ve tam bir iddia ve savunma örgüsü kurmanın mümkün ve gerçekçi olmadığı gözetilerek; tarafların dilekçelerinde rahat, doğru ve sağlıklı bir iddia ve savunma bütünü oluşturmalarını sağlamak olduğu gibi, maddi ve hukuki nitelendirmeleri uyuşmazlığı çözecek doğrulukta ortaya koymaları amaçlanmaktadır. Nitekim bu düşünce Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 04.02.2021 gün, 2017/2710 Esas – 2021/34 sayılı kararında da aynen benimsenmiştir.

Somut olayda; davacıların dava dilekçesinde payları oranında tapu iptali tescil talebinde bulundukları, ancak süresinde ve usulüne uygun olarak sunmuş oldukları cevaba cevap dilekçesinde ise taleplerini terekeye iade isteği olarak genişlettiklerini bildirdikleri, bu yönde Kahramanmaraş 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 2018/315 E -2018/1342 K sayılı kararı ile muris'nın terekesine temsilci atandığı, söz konusu kararın 28.05.2019 tarihinde kesinleştiği, bu durumda davanın tereke adına takip edilmesi gereken davaya dönüştüğü hususları göz ardı edilerek davacıların payları oranında tapu iptali ve tescil isteminde bulunamayacakları gerekçesi ile davanın usulden reddine karar verilmesi hatalıdır.

Öte yandan, Borçlar Kanununun temsil ve vekalet akdini düzenleyen hükümlerine göre, vekalet sözleşmesi büyük ölçüde tarafların karşılıklı güvenine dayanır. Vekilin borçlarının çoğu bu güven unsurundan, onun vekil edenin yararına ve iradesine uygun davranış yükümlülüğünden doğar.

HMK.141 - İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi - İctihatlar

6098 s. Türk Borçlar Kanununda (TBK) sadakat ve özen borcu, vekilin vekil edene karşı en önde gelen borcu kabul edilmiş ve 506. maddesinde (818 s. Borçlar Kanununun 390.) maddesinde aynen; "Vekil, vekâlet borcunu bizzat ifa etmekle yükümlüdür. Ancak vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.

Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır." hükmüne yer verilmiştir. Bu itibarla vekil, vekil edenin yararına ve iradesine uygun hareket etme, onu zararlandırıcı davranışlardan kaçınma yükümlülüğü altındadır. Vekâletin kapsamı, sözleşmede açıkça gösterilmemişse, görülecek işin niteliğine göre belirlenir. (TBK'nin 504/1) Sözleşmede vekaletin nasıl yerine getirileceği hakkında açık bir hüküm bulunmasa veya yapılan işlem dış temsil yetkisinin sınırları içerisinde kalsa dahi vekilin bu yükümlülüğü daima mevcuttur. Hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği bedelle dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle, makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez. Vekil edenin yararı ile bağdaşmayacak bir eylem veya işlem yapan vekil değinilen maddenin son fıkrası uyarınca sorumlu olur. Bu sorumluluk BK'de daha hafif olan işçinin sorumluluğuna kıyasen belirlenirken, TBK'de benzer alanda iş ve hizmetleri üslenen basiretli bir vekilin sorumluluğu esas alınarak daha da ağırlaştırılmıştır.

Öte yandan, vekil ile sözleşme yapan kişi 4721 s. Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 3. maddesi anlamında iyi niyetli ise yani vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını bilmiyor veya kendisinden beklenen özeni göstermesine rağmen bilmesine olanak yoksa, vekil ile yaptığı sözleşme geçerlidir ve vekil edeni bağlar. Vekil vekalet görevini kötüye kullansa dahi bu husus vekil ile vekalet eden arasında bir iç sorun olarak kalır, vekil ile sözleşme yapan kişinin kazandığı haklara etkili olamaz.

Ne var ki, üçüncü kişi vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötü niyetli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa vekil edenin sözleşme ile bağlı sayılmaması, TMK'nin 2. maddesinde yazılı dürüstlük kuralının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir. Söz konusu yasa maddesi buyurucu nitelik taşıdığından hakim tarafından kendiliğinden (resen) göz önünde tutulması zorunludur. Aksine düşünce kötü niyeti teşvik etmek en azından ona göz yummak olur. Oysa bütün çağdaş hukuk sistemlerinde kötü niyet korunmamış daima mahkum edilmiştir. Nitekim uygulama ve bilimsel görüşler bu yönde gelişmiş ve kararlılık kazanmıştır.

Somut olaya gelince, mahkemece vekalet görevinin kötüye kullanıldığı iddiası yönünden hüküm kurmaya yeterli derece araştırma ve inceleme yaptığını söyleyebilme imkanı bulunmamaktadır.

HMK.141 - İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi - İçtihatlar

Hal böyle olunca, davacıların taleplerini terekeye iade isteğine dönüştürdükleri ve murisin terekesine temsilci atanmasına ilişkin mahkeme kararının kesinleştiği gözetilerek, davayı takip yetkisi kazanan tereke temsilcisinin usulünce duruşmaya çağırılması, yukarıda belirtilen ilkelerle birlikte toplanan ve toplanacak deliller bir arada değerlendirilmek suretiyle işin esasının incelenmesi ve varılacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirme ile davanın usulden reddine karar verilmiş olması doğru değildir.

Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 373/1. maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının yukarıda yazılı nedenlerden dolayı 6100 sayılı HMK'nın 371/1-a maddesi uyarınca BOZULMASINA, dosyanın kararı veren Türkoğlu Asliye Hukuk Mahkemesine, kararın bir örneğinin Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine gönderilmesine, alınan peşin harcın temyiz edenlere geri verilmesine, 01.12.2021 tarihinde kesin olmak üzere oybirliğiyle karar verildi.

1. HD. 01.12.2021 T. E: 8380, K: 7412